

Fra Kyoto til København – forskningsbaseret politik

Af: Ralf Hemmingsen, rektor ved Københavns Universitet (KU).

Vi befinder os i en tid, hvor kirsebærtræerne i Washington blomstrer lige efter nytår. Hvor isbjørnene har svært ved at skaffe føde til deres unger, fordi der er for langt mellem isflagerne. Og hvor der åbenbart er udløbsdato på geografiundervisningen. For på Falkonergårdens gymnasium lærte vi altså, at man ikke kunne sejle nord om Canada.

I denne tid har FN's klimapanel slået fast, at klimaforandringerne *er* delvist menneskeskabte. Efterhånden er selv de koldeste skeptikere begyndt at smelte. Nærmest fra den ene dag til den anden er stats- og regeringschefer ligefrem begyndt at konkurrere om, hvem der er mest grøn. Det gælder ikke mindst i Europa, hvor FN-klimapanelets rapport faldt sammen med 50 året for underskrivelsen af Rom-traktaten. Den britiske handelskommissær Peter Mandelson mener endda, at klimaet i dag i Europa, er hvad kul og stål var for 50 år siden. Altså noget vi kan samles om.

Fremsynede europæiske politikere har da også plæderet for, at Europa bør stille sig i spidsen for en ny Marshall-plan. Planen skal sikre, at udviklingslandene får mulighed for at opnå den velstandsstigning, som erfaringsmæssigt koster dyrt på CO₂-kontoen. Hvorfor skal udviklingslandene betale for at få økonomisk vækst, som hidtil har været gratis for os - og som er en forudsætning for et handlelydigt demokrati? Hovedansvaret for en ny klimapolitik hviler på vore politikere, når FN's klimakonference skydes i gang i BellaCenteret i november 2009. Men universiteterne spiller også en vigtig rolle. Vi *er* i stand til at skabe et vægtigt vidensgrundlag for et politisk resultat. Ja, måske kan vi ligefrem tale om muligheden for *forskningsbaseret politik*.

I klimasammenhæng sætter vi hele KU's faglige bredde i spil. Det gælder nye uddannelsesstilbud, forelæsningsrækker til den brede offentlighed og vedtagelsen af et CO₂-reduktionsmål for universitetet. Det vigtigste element i vores klimasatsning er en international verdenskongres for klimaforskning i Bella Centeret, som skal udstyre verdens ledere med nye forskningsbaserede handlemuligheder til FN's klimakonference i København. Kongressen skal således underbygge den danske plan for at sikre en afløser for Kyoto-protokollen i 2009. KU arrangerer kongressen i samarbejde med IARU - den stjernealliance af internationale forskningsuniversiteter, som KU var med til at grundlægge i 2006.

Vi har grund til at være stolte over, at KU får en central rolle i organiseringen af kongressen. Men lad os ikke forfalde til lutter skåltaler og "parolisering". Jeg vil gerne fremhæve

tre substantielle bestræbelser, som KU med fordel kan forfølge i relation til klimaindsatsen, men også generelt. De tre bestræbelser er tværfaglighed, studiemiljø og søgen efter sandheden.

Universitetet har været genstand for mange interessante metaforer, for eksempel *den tyrkiske basar*. Et virvar af boder og højtråbende sælgere, der falbyder deres farvestrålende varer. Kun én ting har de rivaliserende boder til fælles: Nemlig taget over basaren, der beskytter dem alle mod uvejr. Jeg synes imidlertid ikke, at metaforen holder vand. Selv den dygtigste forsker kan næppe profitere af selvbestøvning. Gennembrud opstår oftest i samarbejde med andre. Derfor skal vi udnytte, at KU er et bredt funderet universitet med mange forskellige fagligheder. Ikke mindst med de to nye fakulteter, Life og Farma, står vi stærkt. Rationalet bag fusionen er jo først og fremmest fagligt funderet. Nu er vi i gang med at omsætte den nye faglige bredde i tværfaglige forskningsprojekter – bl.a. med fokus på bæredygtighed!

Den anden bestræbelse knytter sig også til det tværfaglige, nærmere bestemt til studiemiljøet. Det gælder: flere studiepladser, bedre cafémiljøer, længere åbningstider på bibliotekerne og mere trådløst net. Men studiemiljø er meget andet end stole og borde. Studiemiljøet drejer sig også om, at man konsekvent bliver udfordret af forskere og studerende med en helt anden faglighed. Klimapolitik er et glimrende eksempel. En bruttoanalyse af problematikken omfatter Al Gores retorik, iskerne-forskning, sikkerhedspolitik og mange andre discipliner. Konkret vil vi skabe et indre marked for uddannelse og udvikle flere tværgående kurser. Og i modsætning til EU's indre marked regner vi altså ikke med at blive flere årtier forsinket!

En sidste bestræbelse er - i al beskedenhed – at søge sandheden. På et universitet er sandheden ikke en absolut størrelse. Men det bør *bestræbelsen* på at søge sandheden være. Den tysk-schweiziske psykiater og filosof, Karl Jaspers, har formuleret det sådan: "Universitetet har den opgave at søge sandheden – i fællesskabet mellem forskere og studerende".

Debatten om klimaændringerne viser, hvordan forskningen kan blive politiseret – og brugt til forskellige mere eller mindre ædle formål. Det er politikernes opgave at politisere. Men forskere og studerende skal insistere på deres sandhedssøgende rolle og være varsomme med at blive fanget og misbrugt i politiske spil. Det betyder ikke, at de skal gå i flyverskjul. De skal derimod engagere sig og ikke blive bange, hvis nogen råber smagsdommer eller begynder at "redigere" i deres videnskabelige resultater.

Naturligvis må KU's vidensbaserede indsats gerne anspore til konkrete politiske resultater, fx i form af en ny klimaaftale. Men universitetets bidrag til det omkringliggende samfund skal ikke begrænses til et enkelt årstal eller en enkelt begivenhed. Og her er vi ved kernen af

universitetets virke – grundforskningen. Grundforskning er en langsigtet og uforudsigelig proces. Man kan tit bruge forskning til forskellige gode formål, men anvendelsen lader sig ikke forprogrammere.

Et håndgribeligt eksempel lyder således: I 1980'erne udviklede årets nobelpristagere i fysik udviklede et materiale, som er superfølsomt over for magnetfelter. Men dengang vidste tyske Peter Grünberg og franske Albert Fert ikke, at de var med til at skabe det ultimative gavehit til nutidens konfirmander. For iPod'ens teknologi er baseret på netop denne opdagelse. Uden de to fysikere kunne vi ikke gemme mere end én sang på iPod'en, og operaelskere ville måske begræde, at man måtte nøjes med en brøkdel af Tristan og Isoldes timelange død.

Lad mig slutte i en (anden) skæbnesvanger epoke. I 1932, midt i depressionen og et år før Hitlers magtovertagelse i Tyskland, skrev cand. mag. fra Københavns Universitet, Tom Kristensen, følgende i Studenterbladet:

”Lever akademikerne endnu det samme begivenhedsløse og uvirkelige liv som for femten år siden, da verdenskrigen og den russiske oktoberrevolution kun trængte ind i frokoststuen gennem avisernes forvrængede referater, og den eneste realitet var osen fra en sur shagpibe og duften af spildt kaffe på bordpladen?”

Tom Kristensen levede et omskifteligt politisk liv med flere sværmerier. Til tider var den politiske stringens overdøvet af digtersindets fascination af tidens ekspressionistiske og dionysiske udskejelser. I dag viser kalenderen som bekendt 2007 – og ikke 1932. Ikke desto mindre spores en vis relevans i Tom Kristensens principielle kritik af den apatiske og verdensfjerne akademiker, der har nok i sig selv og sine åndsfæller.

For at bruge Kristensens digtersprog: ”fastlande, der dagligt forgår”, ”menneskeracer på flugt”, ”skibskatastrofer” og ”pludselig død” er ikke skæbnebestemte lovmæssigheder i en uforanderlig, cyklisk verdenshistorie. De er menneskeskabte historiske begivenheder. Derfor skal universitetet ikke barrikadere sig bag tykke mure. Vi skal derimod være både en samfundsbevarende, samfundsudviklende og samfundskritisk institution, hvis opgave er at fostre engagerede borgere, der tør sætte krige, besættelser, klimaforandringer og andre problemer under debat - og bidrage til at forhindre deres opståen.

(Kronikken er en redigeret version af den tale, som rektor Ralf Hemmingsen holdt ved Københavns Universitets årsfest, den 15. november 2007).